

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. október 20.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válasz elemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válasz elemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válasz elemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

---

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
---

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
---

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
---

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.
---

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
---

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
---

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
--

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(3 és 4)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
  - **egész szám, akkor nincs teendő;**
  - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok
1. Görög hitvilág (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Zeusz	a)
Héraklész	e)
Dionüszosz	-
Aphrodité	d)
Poszeidón	b)
Apollón	f)
Pallasz Athéné	c)
Héphaisztosz	-

(Egy betű csak egyszer szerepelhet!)

2. Középkori egyetemek (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a)

A) szabad művészetek (elfogadható még: bölcsész fakultás, artes, 7 szabad művészet)

B) orvosi

C) teológiai

b) XIV. század

c) Párizsban: latin; Oxfordban: latin

3. Szent István (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)a) A királyi várispánságok (és vármegyék) vezetői, bíraskodnak, beszedik a királyi jövedelmeket és katonai vezetők. *(Más, hasonló értelmű, helyes válasz elfogadható.)*

b) vagyontárgyként: a megölt szolgálért az urának kárpótlás jár (másik szolgál, vagy az ára)

emberként: a gyilkos ugyanolyan vezeklésre van kötelezve, mintha szabad embert ölt volna meg

c) szándékosan vagy véletlenül gyilkolt-e szabadot vagy szolgát ölt-e meg

a gyilkos társadalmi helyzete

(Elfogadható még: feleséggyilkosság.)

d) a vérbosszút

*(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, de csak akkor, ha legalább 2-2 értelmezhető elemet tartalmaznak.)***4. Reformáció (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)**

a) Luther, B)

b) Kálvin, A)

c) Kálvin, C)

d) Luther, D)

5. Magyarország gazdasága (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)a) (szarvas)marha *(Elfogadható még: szürkemarha.)*

b)

Tájegység neve: Alföld *(Elfogadható még: Duna-Tisza köze, Tiszántúl, Hódoltság.)*

Térkép betűjele: B)

Melyik állam része ez a terület? Török Birodalom, Oszmán-Török Birodalom/Szultánság

c) árforradalom és népességnövekedés/kereslet Nyugat-Európában, a kedvező hazai feltételek *(Minden hasonló értelmű, helyes válasz elfogadható.)*

6. Szent szövetségi Európa (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) forradalmi (és nemzeti) mozgalmak elfojtása *vagy* abszolút monarchiák/hagyományos dinasztiák hatalmának megvédése *vagy* hatalmi viszonyok tartós rendezése *vagy* a trón és az oltár védelme *vagy* az egyház és a vallás védelme *vagy* a status quo védelme *(Minden egyéb helyes válasz elfogadható.)*

b)

Forradalom helyszíne	a beavatkozó dinasztia
Kongresszusi Lengyelország	Romanov
Spanyol Királyság	Bourbon
Nápolyi–Szicíliai Királyság	Habsburg
Piemont	Habsburg

7. Magyarország társadalma a XVIII–XIX. században (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

		kúria	kastély
a)	a Himnusz költője	X	
b)	a Magyar Museum című folyóirat elindítója, széphalmi háza az irodalmi élet központja volt a nyelvújítás korában	X	
c)	az első magyar közös külügyminiszter		X
d)	a Balítéletek írója, az „árvízi hajós”		X
e)	az első felelős magyar kormány elnöke		X
f)	a Pesti Hírlap főszerkesztője (1841–44)	X	
g)	a kiegyezés létrejöttének legfőbb magyar szorgalmazója	X	
h)	a Hitel című mű írója		X

8. Világgazdaság a két világháború között (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a)

export	
törlesztés	A)
segély	
hitel és befektetés	C)
jóvátétel	B)

(Egy betű csak egyszer szerepelhet!)

b)

Állítások	igaz	hamis
A)		X
B)		X
C)	X	
D)		X
E)		X

9. XX. századi magyar politikusok (Elemenként 0,5 pont, összesen 6 pont.)

Név	Horthy Miklós	Bethlen István	Teleki Pál
Hivatali funkció	kormányzó	miniszterelnök	miniszterelnök
Idézetek/képek betűjele	A), D), F), G)	E), H)	B), C), I)

10. 1956-os forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Egyesült Nemzetek Szervezete (*Elfogadható még: ENSZ.*)
 b) szovjet
 c) Kádár János *vagy* Kádár
 d) Biztonsági Tanács (ENSZ BT *vagy* BT)
 e) vétó
 f) Nagy Imre
 g) Varsói Szerződés
 h) szuezi háború (*Elfogadható még: szuezi válság.*)

11. Az Európai Unió története (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

1957	c)
1973	f)
1981	d)
1986	b)
1995	e)
2004	a)

12. XX. századi magyar társadalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a)–d) Például:

Változás: A II. világháború után a németek létszáma jelentősen csökkent.

Kiváltó esemény vagy folyamat: A II. világháború után kitelepítették őket (Németországba).

Változás: A II. világháború után a szlovákok száma jelentősen csökkent.

Kiváltó esemény vagy folyamat: A II. világháború után a csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezmény keretében sok szlovák települt át Csehszlovákiába.

Változás: A II. világháború után a zsidó vallásúak száma jelentősen csökkent.

Kiváltó esemény vagy folyamat: A holokauszt során a magyarországi zsidóság kb. felét megölték, (a háború után pedig sokan elhagyták az országot).

Változás: (A XX. század végére) növekedni kezdett a felekezeten kívüliek száma.

Kiváltó esemény vagy folyamat: A szocialista évtizedekben a politika igyekezett visszaszorítani a vallásosságot *vagy* a XX. században (egész Európában) szekularizáció figyelhető meg, csökken a vallásgyakorlók aránya.

(A válaszok más sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más releváns és tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A humanizmus emberképe

(rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a humanista emberképet mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. emberközpontúság, egyéniség, evilági érdeklődés).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a humanizmus a reneszánsz idején a XIV-XVI. században Itáliából elterjedt világszemlélet volt.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (ember, Isten, világ, egyéniség, boldogság, művészet stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (reneszánsz, humanizmus, teremtés, antikvitás stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy Dürer képe kizárólag magát a művészt ábrázolja, és megállapítja, hogy a művészetben a szépség és az egyéniség önmagában való értéként jelent meg. T Pl. rögzíti, hogy Mirandola szerint az ember maga alakíthatja egyéniségét, és megállapítja, hogy az emberi érdeklődés a humanizmus korában a földi élet, az e világ felé irányul.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a humanizmus emberképét. T Pl. rögzíti, hogy humanizmusnak a XIV-XV. századi Itáliában kialakult új, emberközpontú világszemléletet nevezzük, és megállapítja, hogy ez a reneszánsz korstílussal együtt elterjedt egész Európában. T Pl. rögzíti, hogy a humanizmus értéknek tekinti az egyéniséget és a szabad akaratot, és megállapítja, hogy az embernek aktív, a világot alakító szerepet szán. T Pl. rögzíti, hogy a humanizmus az élet igenlését, élvezetét, a földi boldogság keresését szorgalmazta, és megállapítja, hogy ez jelentős újdonság a középkornak az elsősorban a túlvilág felé forduló, a földet siralomvölgyként látó szemléletéhez képest.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. A római köztársaság válsága**(hosszú)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a római társadalom Kr.e. II-I. századbeli átalakulását ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a társadalmi folyamatokat. Az elemzés feltárja, hogy a nobilitas szenátori rendre és lovagrendre vált szét, a kisbirtokos parasztságból létrejött az antik proletariátus, a rabszolgák száma pedig folyamatosan növekedett.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a Kr.e. II-I. századokra Róma a Földközi-tenger medencéjének ura lett.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (állam, társadalom, birodalom, hadsereg, parasztság, nagybirtok, rabszolga stb.)</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (szenátori rend, lovagrend, nobilitas, antik proletariátus, néptribunus, consul, senatus, veterán, szövetséges stb.)</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a parasztság elszegényedésének folyamatát, és megállapítja, hogy a folyamat egyik oka a hódító háborúk voltak.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a lovagrend megerősödése a szenátussal szembeni hatalmi harchoz vezetett, és megállapítja, hogy a társadalom egyes rétegei között súlyos érdekellentétek feszültek.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Spartacus vezetésével veszélyes rabszolgafelkelés tört ki, és megállapítja, hogy ez a hódító háborúk során beáramló nagytömegű rabszolga jelenléte miatt történhetett meg.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Augustus nagy tömegben telepített le veteránokat <i> vagy </i> hogy gondoskodott a római proletárok gabonaellátásáról, és megállapítja, hogy ezzel nagyrészt felszámolta a társadalmi válságot.</p>	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a római köztársaság társadalmának Kr.e. II-I. századi változásait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a nobilitas az állami földekből nagybirtokot bérelő és politikai vezető szerepet betöltő szenátori rendre, valamint az állammal üzleti kapcsolatban álló (gabona- és fegyverszállítás, adóbérlés stb.) és ezért a politikai életből kizárt lovagrendre oszlott, és megállapítja, hogy a két vezető réteg érdekellentétei megjelentek a politikai küzdelmekben is.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a hadkötelesség, valamint a nagybirtok versenyé tönkretette a római parasztságot, és megállapítja, hogy a belőlük kialakult antik proletariátus földhöz juttatása vagy ellátása a római politika kulcskérdésévé vált.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a hódító háborúk során nagy tömegben, olcsó rabszolgák kerültek Itáliába, és megállapítja, hogy (a nagybirtokokon, a nagyüzemekben, a bányákban és a hajókon) a termelés zömét már ők végezték.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a korszak reformerei (Gracchusok, Marius, Caesar és Augustus) a fenti problémákra kerestek választ, és megállapítja, hogy a megoldás a polgárhadsereget felváltó zsoldoshadsereg, a veteránok letelepítése és a római proletárok gabonaellátása lett.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

15. A német kérdés*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a II. világháború utáni Berlin megosztott helyzetét mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a megszállási övezetekre osztott Németország fővárosa a két Németország kialakulásával párhuzamosan szintén megosztott maradt vagy Nyugat-Berlin kérdése stratégiai kérdéssé vált a hidegháború időszakában).</p>	0–4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a második világháború után a német főváros két részre szakadt (Nyugat-Berlin és az NDK fővárosa, Berlin) <i>vagy</i> említi az 1961-ben felhúzott és 1989-ig a két város(rész)t elválasztó falat.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (hidegháború, széttagoltság stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (zóna, megszállási övezet, blokád, NDK, NSZK, fal, menekültek, vasfüggöny stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a falat az NDK állama húzta fel, és megállapítja, hogy a fal kettéválasztotta a két különböző államhoz tartozó városrészeket <i>vagy</i> megállapítja, hogy minderre gazdasági (a menekültáradat megállítása) és ideológiai okokból volt szükség; T Pl. rögzíti, hogy jelenlétével és beszédével az amerikai elnök az NSZK és Nyugat-Berlin melletti amerikai kiállást demonstrálta, és megállapítja, hogy ezzel egyben a szabadság ideológiáját is hirdette a fallal körülvett városban.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Berlin megosztottságának főbb összetevőit. T Pl. rögzíti, hogy a győztes hatalmak négy megszállási övezetre osztották fel Berlint (és Németországot is), és megállapítja, hogy ez a megosztottság 1949-re két német állam (NDK, NSZK) megalakulásához vezetett <i>vagy</i> megállapítja, hogy Berlin angolok, franciák és amerikaiak által megszállt övezetei szorosan a létrejövő NSZK-hoz kapcsolódtak (Nyugat-Berlin), keleti szovjet zónájából pedig az NDK fővárosa (Berlin) lett; T Pl. rögzíti, hogy a győztes hatalmak a II. világháború után nem tudtak megegyezni Németország sorsáról, a köztük lévő politikai-ideológiai ellentétek két különálló állam megalakításához vezettek, és megállapítja, hogy ez a megosztottság egészen 1990-ig fennmaradt; T Pl. rögzíti, hogy a falat gazdasági-politikai és migrációs okok miatt 1961-ben építették, és megállapítja, hogy a fal a kelet-nyugati megosztottság (a kétpólusú világ) szimbólumává vált <i>vagy</i> megállapítja, hogy a fal nemcsak két világrendszert, hanem egy népet, egy korábban szerves egységben élő várost osztott ketté.	0–8
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. Az ipari forradalom**(hosszú)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az ipari forradalom és a demográfiai viszonyok kölcsönhatásait elemzi Angliában.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a főbb társadalmi változásokat.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogyan változnak meg az első ipari forradalomban meginduló folyamatok a második ipari forradalom időszakára.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket elhelyezi térben és időben.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy az ipari forradalom Angliában a XVIII. század második felében kezdődik, a második szakasza pedig a XIX. század második felében zajlik.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (népességszám, munkásosztály, proletár, középosztály, városiasodás stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (demográfiai robbanás, születési és halálozási arány, városnegyed, stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a demográfiai robbanás a XVIII. század második felében Angliában a halálozás csökkenésével indult, és megállapítja, hogy csak a születések számának XIX. század végi csökkenésével mérséklődött a népesség számának növekedése;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy városi és falusi lakosság aránya az ipari forradalommal párhuzamosan jelentősen megváltozott, és megállapítja, hogy a városi lakosság számának ugrásszerű emelkedésével a XIX. század közepére megszűnt a társadalom korábbi döntően agrár jellege;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az ipari forradalom kezdeti időszakában gyors iramban nőtt a munkásság létszáma (illetve számaránya), és megállapítja, hogy a XIX. század végén már inkább a középosztály számbeli gyarapodása figyelhető meg;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a munkásosztály helyzete a második ipari forradalomig nagyon rossz volt, és megállapítja, hogy mindez társadalmi feszültségeket eredményezett.</p>	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a tőkés társadalom kifejlődésének folyamatát</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Anglia népessége a XVIII. század végétől ugrásszerűen emelkedett (mindez a mezőgazdasági termelés növekedésének, illetve a higiéniai viszonyok (illetve orvostudomány fejlődésének köszönhető), és megállapítja, hogy a gazdasági fejlődés teremtett lehetőséget a növekedésre, ugyanakkor a növekvő népesség is ösztönző hatást gyakorolt a gazdaságra</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy népesség gyors növekedése együtt járt a mezőgazdaság átalakulásával és migrációval, és megállapítja, hogy a növekvő és a mezőgazdaságban feleslegessé váló népesség nagy része a fejlődő (nagy)városokban telepedett le (másik része a kivándorlást választotta);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a városiasodás is szerepet játszott a születések számának csökkenésében, és megállapítja, hogy a népességnövekedés lelassulása összetett folyamatok (kulturális körülmények, gazdasági okok, női munka megjelenése stb.) eredményeképp következett be;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a második ipari forradalom időszakában az alkalmazotti rétegek és a polgári középosztály gyarapodása indult meg, és megállapítja, hogy mindez a kereskedelem, a szolgáltató ágazatok és az oktatás bővülésével (illetve a modern polgári állam hivatali apparátusának kiteljesedésével) magyarázható; <i>vagy</i> megállapítja, hogy a munkásság életkörülményei is javulni kezdtek (pl. a munkásmozgalom eredményeként).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. A keresztény társadalom I. (Szent) László idején*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a kereszténység és a társadalmi rend megszilárdulását mutatja be I. László uralkodásának idején.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. cölibátus bevezetése, küzdelem a vándormozgalom ellen, pogányság visszaszorulása, szentté avatások legitimációs célból).</p>	0–4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy I. László 1077-95 között volt Magyarország királya.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (keresztény, társadalom, király, törvény, templom, falu stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (cölibátus, szentté avatás, vándormozgalom stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy László ideiglenes felmentést adott a cölibátus alól a nős papoknak, de megállapítja, hogy Magyarország sem tekinthet el a pápai hatalom elvárásaitól <i>vagy</i> rögzíti, hogy a falvak lakosságának elvándorlását büntették, és megállapítja, hogy erre a kor vándormozgalma miatt volt szükség <i>vagy</i> rögzíti, hogy a pogány szokások tartásáért viszonylag enyhe büntetést róttak ki, és megállapítja, hogy ezek szerint a pogányság már visszaszorulóban volt. T Pl. rögzíti, hogy I. László szentté avattatta I. Istvánt (valamint Imrét és Gellértet), és megállapítja, hogy ennek legitimációs célja volt (László tekintélyét növelte, és jelezte az uralkodói célokat is).	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a kereszténység és a társadalmi rend megszilárdulását I. László uralkodásának idején. T Pl. rögzíti, hogy I. László több évtizedes trónharcok, külső támadások és pogánylázadások után került a trónra, és megállapítja, hogy uralkodásának ideje alatt szilárdult meg az I. István által létrehozott keresztény társadalmi szerkezet. T Pl. rögzíti, hogy az új rendet elfogadni nem akaró csoportok a Kárpát-medence még be nem telepített és meg nem szervezett peremterületei felé vándoroltak, és megállapítja, hogy I. László erőteljesen fellépett ellene. T Pl. rögzíti, hogy I. László megszilárdította az egyházszerkezetet (új püspökségek stb.), és megállapítja, hogy a pogányság még létezett, de erősen visszaszorult <i>vagy</i> rögzíti, hogy I. László (az investitúra-háborút kihasználva) jó kapcsolatot épített ki a pápasággal, és megállapítja, hogy ennek köszönhetően a szentté avatásokkal is növelhette a királyság tekintélyét.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. A Bocskai-felkelés**(hosszú)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Bocskai-felkelés rendi és vallási mozgatórugóit ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a Bocskai-felkelés rendi és vallási okait, valamint az eredményét.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogy a felkelés a rendi intézményrendszer és a protestáns vallásszabadság megsértése miatt indult, melyeket a bécsi béke helyreállított, valamint hogy Erdély szerepe a jövőben a rendiség és a protestantizmus védelmezése lett.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a Bocskai-felkelés a tizenötéves háború végén tört ki és a bécsi béke zárta le 1606-ban. Bocskai Erdély fejedelme lett, és egy időre a Felvidéket is elfoglalta.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (király, felkelés, országgyűlés, vallás, rendek stb.)</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (hajdú, végvárok, rendi dualizmus, reformáció, katolikus, evangélikus, református, nádor stb.)</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a hajdúk a Habsburgok külföldi zsoldosainak pusztításai miatt panaszkodnak, és megállapítja, hogy legfőbb problémának a protestánsok üldözését tartják <i>vagy</i> rögzíti, hogy a hajdúk protestánsok voltak, és megállapítja, hogy a felkelés katonai erejét ők adták.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a bécsi béke a protestáns rendek vallásszabadságát biztosítja, és megállapítja, hogy ebbe a végvári katonákat is beleértették <i>vagy</i> rögzíti, hogy a bécsi béke a nádort a király helyetteseként említi, és megállapítja, hogy ez visszatérést jelent a rendi kormányzáshoz.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy 1608-ban a rendek (a király katolikus és protestáns jelöltjei közül) nádort választhattak, és megállapítja, hogy ez azt mutatja, hogy a bécsi béke előírásai érvényesültek.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Bocskai Erdély önállósága mellett érvel, és megállapítja, hogy erre szerinte a magyar rendek jogainak védelmében van szükség <i>vagy</i> megállapítja, hogy szerinte erre addig van szükség, míg nincs önálló magyar királyság.</p>	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a Bocskai-felkelés rendi és vallási mozgatórugóit és eredményeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a katolikus Habsburg uralkodók az ellenreformációt támogatták, és megállapítja, hogy a felkelés egyik kiváltó oka az erőszakos rekatolizáció volt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Habsburgok az abszolutizmus bevezetésével próbálkoztak, és megállapítja, hogy a kiváltságaikat és politikai jogaikat féltő rendek ezért csatlakoztak Bocskaihoz.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a tizenötéves háború költségeinek fedezésére az uralkodó felségsértési pereket indított, és megállapítja, hogy a felkelés konkrét kiváltó oka a Bocskai ellen indított per volt <i>vagy</i> rögzíti, hogy a bécsi béke helyreállította a rendiséget és a vallásszabadságot, és megállapítja, hogy az új egyensúly évtizedekig működött.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a felkelés megváltoztatta az Erdély szerepéről vallott felfogást, és megállapítja, hogy ezután nem az országegyesítésre törekedtek, hanem Erdélyben a rendi kiváltságok és a protestantizmus védelmezőjét látták.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. Széchenyi és a közlekedés fejlesztése*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Széchenyi István reformkori közlekedés-fejlesztő politikáját mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a gazdaság megerősödésének elengedhetetlen feltétele volt a közlekedés fejlesztése, a vasúti és vízi szállítás fejlesztése elsősorban a terménykereskedelmet/áruszállítást szolgálta).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T megállapítja, hogy Széchenyi tevékenységének eredményei a reformkor második felében (40-es évek) már egyértelműen megmutatkoztak és rögzíti, hogy a reformkorban Magyarország a Habsburg Birodalom része <i>vagy</i> említi a különböző vasúti (és vízi) közlekedési útvonalak fő irányait, a megnyitás időpontjával (1846 Pest – Vác, 1847: Pest – Szolnok).</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (közlekedés, infrastruktúra, reformkor, vasút, hajózás stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (gőzhajózás, folyószabályozás, áruszállítás, vasútfejlesztés stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Pestet és Budát összekötő híd építésének Széchenyi volt az egyik szorgalmazója és megállapítja, hogy először rögzítette törvény a híd építtetése kapcsán a mindenkire kiterjedő fizetési (adó) kötelezettséget <i>vagy</i> megállapítja, hogy a híd építése nemcsak két várost, hanem két országrészt is tervezett összekötni;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a (Széchenyi által alapított) Duna Gőzhajózási Társaság Pest-Buda és Bécs közötti forgalma megsokszorozódott a tárgyalt időszakban és megállapítja, hogy az áruszállítás mértékének növekedése jóval nagyobb, mint a személyszállításé <i>vagy</i> megállapítja, hogy Széchenyi a folyami közlekedés fejlesztése mellett a vasútépítést is elengedhetetlennek tartotta.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Széchenyi közlekedésfejlesztő gyakorlati tetteinek főbb elemeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Széchenyi gyakorlati tetteinek jelentős része a közlekedés fejlesztését szolgálta, és megállapítja, hogy mindez elengedhetetlen feltétele volt a magyar gazdaság megerősödésének <i>vagy</i> megállapítja, hogy tervei megvalósítása érdekében kormányhivatalt is vállalt;</p> <p>T Pl. rögzíti Széchenyi István legfontosabb (a közlekedés fejlesztéséhez kapcsolódó) gyakorlati alkotásait (pl. Lánchíd építése, munkálatok a Vaskapunál, gőzhajózás beindítása), és megállapítja, hogy gyakorlati tevékenysége tette őt elismertté;</p> <p>T Pl. megemlíti néhány egyéb példát Széchenyinek a közlekedés fejlesztéséhez kötődő tevékenységéből (balatoni gőzhajózás, Tisza szabályozásának megkezdése, vasútvonalak kiépítésének szorgalmazása stb.), és megállapítja, hogy Széchenyi egyszerre kívánta fejleszteni a közúti, vízi és vasúti közlekedést.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. Nemzeti ébredés**(hosszú)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyarországi nemzetiségek nemzeti ébredését ismerteti és elemzi a reformkorban (a szlovák példa segítségével).</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a nemzetiségek követeléseit.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogy a nemzeti ébredés az anyanyelvhasználat felértékelődésével és a nemzeti múlt megkonstruálásával kezdődött, majd a nemzetté válás során autonómia-, sőt függetlenségi törekvések is megjelentek.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a reformkor Magyarországon 1830 (vagy 1825) és 1848 között volt, és a forradalommal és szabadságharccal ért véget. A szlovákok a korabeli Magyarország északi részén, a Felvidéken éltek.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (ország, nemzet, nép, nemzetiség, nyelv, oktatás, kultúra, függetlenség, autonómia stb.)</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (nacionalizmus, liberalizmus, jogkiterjesztés, nemzetté válás, stb.)</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a szlovákok a szláv rokonságot hangsúlyozták, és megállapítja, hogy a 19. század elején ez erősítette az összetartozás-tudatot.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Csák Mátét szlovák történelmi hősként írták le <i>vagy</i> hogy a szlovák nemzeti öntudat erősítése érdekében történelmi művek születtek, és megállapítja, hogy a nemzetiségi értelmiség megkezdte a nemzetiségi történelem megkonstruálását.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a nemzetiségi mozgalom célja a nemzetté válás <i>vagy</i> hogy a korszak végére autonómia-, sőt függetlenségi törekvések is megjelentek, és megállapítja, hogy ez 1848-ban konfliktushoz vezetett a magyarokkal.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország a korszakban soknemzetiségű ország volt, és megállapítja, hogy a magyarok csak relatív többségben voltak.</p>	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a magyarországi nemzetiségek nemzeti ébredésének jellemző vonásait a nemzetiségi követelésekkel együtt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a 19. század elején a nemzeti nyelv és a nemzeti múlt megteremtése alapvető törekvéssé vált, és megállapítja, hogy a nemzeti kérdés alapvető politikai témává vált.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a soknemzetiségű Magyarországon a nemzetté válás egyszerre történt meg a különböző népcsoportoknál, és megállapítja, hogy a magyar politika erre (erőszakmentes) asszimilációs törekvésekkel reagált.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a kulturális fellendülést autonómiatörekvések követték, melyek 1848-ra a függetlenségi mozgalommá is válhattak, és megállapítja, hogy ez veszélyeztette Magyarország integritását.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy 1848-ban fegyveres konfliktusra is sor került, és megállapítja, hogy a szlovákok zöme például támogatta a forradalmat, és nem csatlakozott a magyarelles felkeléshez (szemben a szerbekkel, horvátokkal és románokkal).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

21. Beilleszkedés a világgazdaságba*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Magyarország rendszerváltás utáni külkereskedelmét mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. szerkezetváltás zajlott a külkereskedelemben <i>vagy</i> jelentősen megnőtt a külkereskedelmi volumen).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T megállapítja, hogy a 1990-et tekintjük a rendszerváltás évének, s bár a tárgyalt időszakban hazánk még nem tagja az EU-nak, külkereskedelmének döntő részét az Európai Unió országaival bonyolítja.</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (külkereskedelem, rendszerváltás, gazdaság, partner stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (export, import, behozatal, kivitel, szerkezetváltás, áruszerkezet stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti a kereskedelmi volumen tekintetében a 90-es években bekövetkezett hatalmas növekedés tényét és megállapítja, hogy mindez a gazdasági kapcsolatok élénkülését jelzi vagy megállapítja, hogy a gazdasági növekedést a külföldi tőkebehozatal is elősegítette;</p> <p>T Pl. bemutatja a külkereskedelem áruszerkezetében bekövetkező legfontosabb változásokat, és megállapítja, hogy visszaesett az élelmiszeripari termékek jelentősége vagy meghatározó maradt a feldolgozott termékek vagy túlsúlyba került a gépek és szállítóeszközök kereskedelme.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Magyarország külkereskedelmének főbb jellemzőit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a rendszerváltást gazdasági szerkezetváltás is kísérte, és megállapítja, hogy a külkereskedelmi forgalom növekedéséből arra lehet következtetni, hogy a piacgazdaságra való átállás alapvetően sikeres volt Magyarországon (erős piaci versenyben kellett helytállni);</p> <p>T Pl. utal hazánk külgazdasági kapcsolatrendszerében bekövetkező változásokra, és megállapítja, hogy a KGST országok elsődlegességének megváltozása után új kereskedelmi partnereket kellett keresni, s a 90-es évekre ez a partner az EK illetve az Európai Unió lett;</p> <p>T Pl. rögzít egy, a magyar gazdaság export-lehetőségeit érintő körülményt (európai agrárprotekciónizmus vagy magyar termékek jelentős része nem versenyképes stb.), és megállapítja, hogy Magyarországnak rendkívül nehéz körülmények közt kellett helytállnia a külgazdasági versenyben.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. A területi revízió lépései**(hosszú)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az első és a második bécsi szerződés külpolitikai vonatkozásait elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a szerződések egyéb (demográfiai, belpolitikai) vonatkozásait.</p> <p>Az elemzés feltárja a két szerződés nemzetközi háttere közötti különbséget.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket elhelyezi térben és időben.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy a bécsi döntések a második világháború kirobbanását megelőző, illetve azt követő években születtek (1938. november 2., 1940. augusztus 30.), melyek révén Magyarország területe Csehszlovákia és Románia kárára növekedett.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (békeszerződés, konferencia stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (fegyveres semlegesség, területi revízió, döntőbíráskodás stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti az első döntés területi és etnikai vonatkozásait, és megállapítja, hogy a Felvidék (és Kárpátalja déli részének) visszacsatolásakor Magyarországhoz került területeken a lakosság 86 %-a magyar volt (etnikai alapú revízióra került sor);</p> <p>T Pl. rögzíti a második bécsi döntés területi és etnikai vonatkozásait, és megállapítja, hogy Észak-Erdély és Székelyföld visszacsatolásakor a lakosság jelentős része román volt;</p> <p>T Pl. rögzíti a területi revízió folyamatával kapcsolatos miniszterelnöki véleményt, és megállapítja, hogy Teleki érezte, hogy a revízió árát lesz, mégpedig az ország végzetes elköteleződése Németország mellett;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a második bécsi döntés rendezte a Magyarország és Románia közti területi vitát, és megállapítja, hogy a határmódosítás végrehajtása során keletkező vitás kérdések elrendezését a szerződés a két fél közötti egyezkedésre bízta.</p>	0–10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja az első és a második bécsi döntés külpolitikai vonatkozásait, és összeveti a két döntés egyéb (demográfiai, belpolitikai) körülményeit is.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a nagyhatalmak 1938-ban, a müncheni egyezményvel változtattak először az első világháborút követő békeszerződéssel területi rendelkezésein, és megállapítja, hogy ez adott lehetőséget Magyarország számára is, hogy területi vitáját Csehszlovákiával rendezze;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az északi irányú revíziót (első bécsi döntés) a müncheni konferencia rendelkezései szellemében sikerült megvalósítani, és megállapítja, hogy valójában a revíziós döntések mögött nem volt összhatalmi támogatás;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy 1940 nyarán a magyar diplomácia a tárgyalásos módszer és a fegyveres nyomásgyakorlás alkalmazásával – Románia nemzetközi pozíciójának meggyengülését kihasználva – elérte Észak-Erdély és a Székelyföld visszacsatolását (második bécsi döntés), és megállapítja, hogy ez már kizárólag a tengelyhatalmak döntése értelmében születhetett meg <i>vagy</i> megállapítja, hogy az önálló magyar politizálás lehetőségei egyre szűkültek.</p> <p>T Pl. rögzíti a bécsi döntések demográfiai és belpolitikai következményeit, és megállapítja, hogy Magyarország a döntések eredményeképpen újra többnemzetiségű országgá vált <i>vagy</i> megállapítja, hogy a visszaszerzett területek integrálása nem zajlott zökkenőmentesen;</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>